

Sygn. akt I PK 251/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski

SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T. .

przeciwko J. Spółce Węglowej SA Kopalni Węgla Kamiennego "P.K" o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 marca 2007 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w G.

z dnia 30 marca 2006 r.,

1) uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1 w zakresie oddalenia apelacji co do nagrody z okazji "Dnia Górnika" i nagrody jubileuszowej oraz w pkt 2 i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego ;

2) oddala skargę w pozostałej części.

UZASADNIENIE

Powód T. B. domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanej J. Spółki Węglowej S. A. Kopalni Węgla Kamiennego „P.” wyrównania części nagrody z okazji „Dnia Górnika”, nagrody rocznej – „14 pensji” za lata 2000 – 2004 wraz z ustawowymi odsetkami oraz nagrody jubileuszowej za 30 lat pracy, a także ekwiwalentu za bilet z Karty Górnika dla niego i dwojga jego dzieci za lata 2001 – 2004 i odprawy emerytalnej w wysokości 300% z ostatnich trzech miesięcy wynagrodzenia przed przejściem na emeryturę. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że powód przeszedł na urlop górniczy w 1999 r. i otrzymuje z tego tytułu świadczenie socjalne oraz inne świadczenia przysługujące górnikom, ale do ich obliczania pracodawca przyjął za podstawę wysokość świadczenia socjalnego (75 % miesięcznego ekwiwalentu pieniężnego obliczanego jak wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy). Według powoda nie ma podstawy różnicowanie wysokości świadczeń przysługujących górnikom wykonującym pracę oraz górnikom przebywającym na urloпах górniczych. Powinny to być jednolite świadczenia stanowiące pochodną od wynagrodzenia za pracę, a nie świadczenia socjalnego.

Wyrokiem z dnia 30 marca 2006 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 385 k. p. c. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy z dnia 28 kwietnia 2005 r. oddalającego powództwo. Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną zaskarżonego wyroku. Rozpoznając sprawę Sąd przyjął, że powód korzystał z urlopu górniczego od 14 grudnia 1999 r. do 18 października 2004 r. i miały do niego zastosowanie przepisy ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. Nr 162 poz. 1112 ze zm.), przepisy wykonawcze wydane na mocy tej ustawy, jak również wówczas obowiązujące przepisy Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla KWK „P”. Osoby przebywające na urloпах górniczych są nadal pracownikami Kopalni i dlatego mają do nich zastosowanie przepisy Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy KWK „P”.

Zasady przyznawania i wypłaty nagrody z okazji „Dnia Górnika” określa załącznik nr 9 do zakładowego systemu wynagradzania z dnia 18 maja 1992 r. Z § 1 i § 2 tego załącznika wynika, że z okazji Dnia Górnika przysługuje nagroda oraz tradycyjny ekwiwalent barbórkowy wszystkim pracownikom kopalni zatrudnionym w dniu 30 listopada, którzy przepracowali bez nieusprawiedliwionej nieobecności ostatnie 12 miesięcy (od 1 grudnia poprzedniego roku do 30 listopada danego roku). Nagroda ta ma wysokość miesięcznego wynagrodzenia i podstawę wymiaru stanowi wynagrodzenie pracownika osiągnięte w październiku. Wraz z załącznikiem nr 9 stosuje się do zasad przyznawania i wypłaty nagrody treść „Zasad obliczania stawek będących podstawą ustalenia nagrody barbórkowej za lata 2000-2004 r.” ustalanych na naradach płacowych. Sposób wyliczenia nagrody barbórkowej przewidziany w „Zasadach obliczania stawek...” może mieć zastosowanie wyłącznie w przypadku faktycznego świadczenia pracy za wynagrodzeniem za pracę, bo wymagane jest tu wyliczenie ilości przepracowanych w miesiącu dni roboczych tzw. „dniówek czarnych” i przepracowanych sobót, niedziel, świąt, godzin nadliczbowych. Powód zaś w latach 2000-2004 nie wykonywał pracy w żadnym miesiącu danego roku. Wobec tego przepisy te nie mogą mieć zastosowania w jego przypadku.

Zasady przyznawania i wypłaty nagrody rocznej tzw. 14 pensji reguluje załącznik nr 10 Zakładowego Systemu Wynagradzania z dnia 18 maja 1992 r. Stanowi on w § 2 ust. 1, że nagrodę roczną w pełnej wysokości przyznaje się za rzetelne wykonywanie obowiązków pracowniczych w okresie całego roku, za który jest przyznawana nagroda, a przez okres całego roku rozumie się czas od 15 stycznia do 31 grudnia danego roku, o czym stanowi ust. 5 § 2. Z § 4 tego załącznika wynika, że podstawę wymiaru dodatkowej nagrody rocznej stanowi średniomiesięczne wynagrodzenie pracownika z ostatnich 3 miesięcy danego roku. Z kolei „Zasady przyznawania i wypłaty dodatkowej nagrody rocznej tzw. 14 pensji ustalone na naradach płacowych uściślają poprzedni zapis podając, że podstawą wymiaru 14 pensji jest wynagrodzenie z października danego roku. Zasady te podają ponadto, że w razie braku wynagrodzenia za październik lub przepracowaniu mniej niż 3 dniówki robocze, do wyliczenia 14 pensji przyjmuje się wynagrodzenie z miesiąca wcześniejszego. Dodatkowo zapisy załącznika nr 10

przewidują, że dodatkowa nagroda roczna przysługuje proporcjonalnie do okresu przepracowanego między innymi pracownikom, posiadającym nieobecność usprawiedliwioną przekraczającą 10 dni roboczych. Po analizie powołanych wyżej zapisów Sąd przyjął, że pozytywną przesłanką uzyskania prawa do 14 pensji jest rzetelne wykonywanie obowiązków pracowniczych, co wiąże się z efektywnym świadczeniem pracy w okresie, za który jest przyznawana nagroda. W latach objętych żądaniem pozwu powód był zwolniony z obowiązku świadczenia pracy i nie uzyskiwał prawa do wynagrodzenia, które mogłoby stanowić podstawę wymiaru 14 pensji. Ponadto, uznając zwolnienie powoda od świadczenia pracy w okresie urlopu górniczego za nieobecność usprawiedliwioną, należałoby przyjąć, że powodowi nie przysługuje 14 pensja na podstawie przepisów ZUZP KWP „P.”, w sytuacji, gdy w tym czasie pracy nie świadczył.

Przed wejściem w życie ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa ... warunki nabycia uprawnień do urlopu górniczego oraz uprawnień socjalne pracowników przebywających na urloпах górniczych regulował wyłącznie protokół dodatkowy nr 5 z dnia 6 października 1993 r., a następnie protokół dodatkowy nr 6 z dnia 1 marca 1994 r. do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. oraz załączniki do tych protokołów. Z protokołów tych wynikało, że pracownikowi przebywającemu na urlopie górniczym oprócz świadczenia socjalnego przysługuje deputat węglowy według dotychczasowych zasad i wysokości oraz nagrody z okazji Dnia Górnika, 14 pensja w wysokości świadczenia socjalnego miesięcznego. Protokoły te zostały wpisane do rejestru Ponadzakładowych Układów Zbiorowych Pracy i dotychczas nie zostały z nich wykreślone, ani zmienione. Według zapisu punktu 7 załącznika nr 6, pracownik przebywający na urlopie górniczym nie ma prawa do korzystania z pozostałych świadczeń i przywilejów górniczych wynikających z UZP dla PZG z dnia 21 grudnia 1991 r. W oparciu o powyższe powodowi i innym pracownikom przebywającym na urloпах górniczych nie przysługiwały wyższe nagrody Barbórkowe i roczna 14 pensja niż jednomiesięczne świadczenie socjalne. Do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla KWK „P.” nie wprowadzono uregulowań w przedmiocie uprawnień pracowników do urlopu górniczego i świadczeń na urlopie górniczym. Wprowadzono natomiast w § 16 ZUZP zapis o

treści, że w zakresie nieuregulowanym w umowie stosuje się przepisy „układu” (przez co rozumieć należy Układ Zbiorowy Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r.), oraz zasady określone w odrębnych przepisach. Wobec tego na podstawie § 16 ZUZP w pozwanej Kopalni stosowano w tym zakresie postanowienia Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z 21 grudnia 1991 r. – wskazane wyżej protokoły nr 5 oraz nr 6. Do podobnych wniosków – według Sądu – prowadzi także analiza przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz. U. Nr 2, poz. 14 ze zm.), z którego (§ 11 oraz § 14, § 15 i § 16) wynika, że jeżeli w okresie przyjętym do ustalenia podstawy wymiaru wynagrodzenia urlopowego, za poprzedzający miesiąc wykorzystania urlopu, nie przysługiwało odpowiednie wynagrodzenie (§ 8), to przy ustalaniu podstawy wymiaru uwzględnia się najbliższe miesiące za które przysługiwało takie wynagrodzenie. Z powyższego przepisu wynika zasada ustalania wysokości nagrody z okazji „Dnia Górnika”- tak jak wynagrodzenia urlopowego - na podstawie miesięcy poprzedzających rozpoczęcie urlopu górniczego. Prowadziłoby to jednak w konsekwencji do sprzeczności z podstawową zasadą nabycia uprawnień do nagrody po upływie wymaganego okresu zatrudnienia.. Przepisu tego nie można także rozpatrywać bez uwzględnienia § 6 rozporządzenia określającego, że wynagrodzenie za czas urlopu wypoczynkowego ustala się z uwzględnieniem wynagrodzenia i innych świadczeń ze stosunku pracy (z wyłączeniem niektórych składników wśród których nie wymieniono świadczenia socjalnego). Powód otrzymywał w dacie nabycia prawa do nagrody z okazji „Dnia Górnika” świadczenie socjalne i to świadczenie powinno być zatem uwzględnione w podstawie do wymiaru wynagrodzenia urlopowego zgodnie z § 6, 7 i 8 rozporządzenia. Wobec tego skoro w rozpatrywanym okresie powód nie był osobą pozbawioną wynagrodzenia określonego w § 8 rozporządzenia to nagroda z okazji „Dnia Górnika” za lata 2000-2004 winna być ustalona z uwzględnieniem wysokości świadczenia socjalnego, a nie wynagrodzenia za pracę poprzedzającego rozpoczęcie urlopu górniczego, czy też wynagrodzenia, jakie hipotetycznie powód otrzymywałby gdyby faktycznie świadczył pracę w kopalni.

Brak jest podstaw prawnych do przeliczania wskazanych wyżej świadczeń według zasad wynikających z ZUZP dla KWK „P.”, tj. z załączników nr 9 i nr 10 do Zakładowego Systemu Wynagradzania z dnia 18 maja 1992 r. ustalonych dla pracowników faktycznie wykonujących pracę.

Za bezzasadne Sąd uznał także żądanie dopłaty do jednorazowej odprawy w związku z przejściem na emeryturę górniczą. Wbrew twierdzeniu powoda wysokość odprawy wynosi nie 300% ale 250% podstawy wymiaru po 30 latach pracy. Wynika to z załącznika nr 12 do Zakładowego Systemu Wynagradzania z dnia 18 maja 1992 r. Zgodnie z pkt 5 tego załącznika, podstawę wymiaru stanowi miesięczne wynagrodzenie obliczone według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy w dniu nabycia uprawnień, skorygowane wskaźnikiem 0,8129. Powód otrzymywał świadczenie socjalne ze stosunku pracy, które powinno być uwzględnione w podstawie wymiaru wynagrodzenia urlopowego zgodnie z § 6, 7 i 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 r., które określa zasady udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop. W konsekwencji przyjęć należy, że w okresie przyjętym do podstawy wymiaru powód nie był pozbawiony wynagrodzenia określonego w § 8 rozporządzenia i odprawa emerytalna winna być ustalona z uwzględnieniem wysokości świadczenia socjalnego, a nie wynagrodzenia za pracę z okresu poprzedzającego rozpoczęcie urlopu górniczego, czy też wynagrodzenia jakie hipotetycznie powód otrzymywałby, gdyby w rzeczywistości pracował w pozwanej kopalni. Powód otrzymał odprawę emerytalną wyliczoną na podstawie wynagrodzenia z 3 ostatnich miesięcy przed rozpoczęciem urlopu górniczego w wysokości brutto 7.822,18 zł. Przewyższa ona odprawę wyliczoną w oparciu o świadczenie socjalne i w związku z tym roszczenie powoda w tym zakresie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Żądanie powoda zasądzenia różnicy pomiędzy wartością nagrody jubileuszowej za 30 lat pracy wyliczonej w sposób przewidziany dla pracowników pozwanej, a nagrody faktycznie wypłaconej powodowi, Sąd pierwszej instancji oddalił po ustaleniu, że pozwana prawidłowo przyjęła - na podstawie załącznika nr 11 Zakładowego Systemu Wynagradzania z dnia 18 maja 1992 r. - że nagroda

jubileuszowa dla powoda za 30 lat pracy winna wynosić 200% podstawy wymiaru, a powód otrzymał 200% świadczenia socjalnego (5.103, 02 zł). Podstawę wymiaru nagrody jubileuszowej za okresy pracy w górnictwie oraz nauki w szkołach górniczych stanowi wynagrodzenie obliczone według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy, skorygowane wskaźnikiem 0.8129. Pozwana kopalnia właściwie przyjęła świadczenia socjalne otrzymywane przez powoda jako podstawę obliczenia ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy, a tym samym podstawę obliczenia nagrody jubileuszowej. Świadczenie socjalne stanowi bowiem swoiste wynagrodzenie przysługujące górnikowi za czas urlopu górniczego. Uzasadnienie przyjęcia świadczenia socjalnego jako podstawy wymiaru odprawy emerytalnej znajduje również zastosowanie do nagrody jubileuszowej i wobec tego Sąd I instancji przyjął, że powód otrzymał nagrodę jubileuszową za 30 lat pracy w należnej wysokości.

Jeżeli chodzi o roszczenie dotyczące ekwiwalentu z tytułu przejazdu urlopowego, tzw. biletu z Karty Górnika, to Sąd uznał, że nie ma ono podstawy prawnej. Stosownie do § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981 r. w sprawie szczegółowych przywilejów dla pracowników górnictwa – Karta Górnika - Dz. U z 1982 Nr 2, poz. 13 ze zm. pracownikom zatrudnionym pod ziemią, po nienagannym przepracowaniu 3 lat, przysługuje ekwiwalent pieniężny z tytułu zwrotu kosztów przejazdu urlopowego dla pracownika oraz członków rodziny pozostających na jego utrzymaniu. Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie art. 79 k. p., który następnie został skreślony przez art. 1 pkt 73 ustawy z dnia 20 lutego 1996 r. o zmianie ustawy Kodeks Pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 24 poz. 110). Cytowana ustawa w art. 11 ust. 1 stanowi, że obowiązujące do dnia jej wejścia w życie przepisy, wydane na podstawie art. 79 k. p. zachowują moc do czasu objęcia pracowników, których przepisy dotyczą i w zakresie przedmiotu w nich unormowanego – postanowieniami układu zbiorowego pracy lub innymi przepisami prawa pracy. Strony Układu Zbiorowego Pracy dla KWK „P.” nie wprowadziły do tego układu zapisu dotyczącego ekwiwalentu za przejazd urlopowy ale ekwiwalent nadal jest wypłacany pracownikom, a jego wysokość jest co roku aktualizowana i określana na naradach płacowych. Według Sądu bez względu na powyższe uregulowania prawne, powód nie jest uprawniony

do ekwiwalentu za przejazd urlopowy bowiem jest to świadczenie związane z urlopem wypoczynkowym. Powód korzysta z urlopu górniczego i nie ma uprawnień do urlopu wypoczynkowego. Również członkowie rodziny powoda nie są uprawnieni do tego ekwiwalentu bowiem ich uprawnienia są pochodnymi uprawnień samego pracownika.

Sąd drugiej instancji podzielając stanowisko Sądu pierwszej instancji podkreślił, że protokół dodatkowy nr 5 z dnia 6 października 1993 r., oraz protokół dodatkowy nr 6 z dnia 1 marca 1994 r. do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. jako nadal obowiązujące powinny być podstawą ustalania dodatkowej nagrody rocznej i nagrody z okazji Dnia Górnika dla pracowników przebywających na urloпах górniczych. Co prawda osoba przebywająca na urlopie górniczym jest nadal pracownikiem, bo nie został rozwiązany stosunek pracy, ale nastąpiła daleko idąca modyfikacja tego stosunku pracy w sposób określony ustawą z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa, który został zaakceptowany przez pracownika i pracodawcę. Dlatego też nie podlegają zastosowaniu do powoda zasady nabywania nagrody z okazji Dnia Górnika, dodatkowej nagrody rocznej – 14 pensji, nagrody jubileuszowej i odprawy emerytalnej ustalone dla pracowników w ZUZP i jego załącznikach nr 9, 10, 11, 12. Sąd Okręgowy wskazał na zasadę z art. 80 k. p., stanowiącego, że wynagrodzenie przysługuje za pracę wykonaną, a za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wówczas, gdy przepisy prawa pracy tak stanowią. Ani przepisy prawa pracy, ani też żadne inne przepisy nie gwarantują powodowi wynagrodzenia za pracę za czas urlopu górniczego. Powód składając wniosek o urlop górniczy był świadomy zmiany treści stosunku pracy z pozwaną i akceptował tą zmianę. Zmiana ta polegała przede wszystkim na tym, że pracownik na urlopie górniczym nie otrzymuje wynagrodzenia za pracę, lecz świadczenie socjalne w wysokości określonej w ustawie o dostosowaniu górnictwa. W ramach tej modyfikacji stosunku pracy powód miał zagwarantowane świadczenia (nagrodę z okazji Dnia Górnika, 14 - tą pensję, według obowiązujących od 1993 r. i 1994 r. protokołów dodatkowych nr 5 i nr 6 UZP dla PZG z dnia 21 grudnia 1991 r. (§ 16 ZUZP dla KWK „P.”). Przyznanie tych świadczeń powodowi z uwzględnieniem świadczenia socjalnego jak i zresztą

przyznanie samego świadczenia socjalnego nie wymagało dokonania wypowiedzenia zmieniającego warunków umowy o pracę. Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa nie daje bowiem żadnych gwarancji na uzyskanie od pracodawcy świadczeń w niej wymienionych według kryteriów i w wysokości wskazanej w umowie o pracę sprzed przejścia na urlop górniczy.

W skardze kasacyjnej wniesionej od powyższego wyroku Sądu Okręgowego skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz o uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego. Skarżący zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego polegające na błędnej wykładni:

a) art. 21 ust. 4 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa przez przyjęcie, że w stosunku do pracowników przebywających na urloпах górniczych na podstawie ustawy nie stosuje się Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy w zakresie, w jakim odnosi się on do pracowników czynnych zawodowo:

b) art. 22 ust. 3 pkt 1 – 3 ustawy o dostosowaniu górnictwa, z którego to przepisu, według skarżącego, niezbitnie wynika, że wysokość „nagrody barbórkowej” i dodatkowej nagrody rocznej wyliczana jest na podstawie zasad określonych w rozporządzeniu - Karta Górnika;

c) art. 42 k. p. przez przyjęcie, że w ustalonym stanie faktycznym sprawy pracodawca nie miał obowiązku wypowiedzenia warunków pracy i płacy w przypadku wyliczenia skarżącemu wysokości dochodzonych nagród, przyjmując za podstawę świadczenie socjalne.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o jej oddalenie wraz z kosztami postępowania w sprawie.

Po rozpoznaniu sprawy w jej zakresie wynikającym z zawartych w skardze kasacyjnej zarzutów Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpatrując poszczególne elementy z przedstawionej wyżej oceny prawnej zaskarżonego wyroku należało uznać, że skarga kasacyjna zasadnie zarzuciła naruszenie prawa w odniesieniu do dwóch, będących przedmiotem sporu w sprawie, świadczeń – nagrody z okazji „Dnia Górnika” i nagrody jubileuszowej.

Przedstawione w tym przedmiocie stanowiska i argumenty za każdym z nich – takim jak w zaskarżonym wyroku i takim jak w skardze kasacyjnej – były już rozważane w innych sprawach przez Sąd Najwyższy. Skład Sądu Najwyższego w sprawie niniejszej podziela wyniki analizy prawnej, która została wyczerpująco przedstawiona w opublikowanych orzeczeniach – w odniesieniu do nagrody z okazji „Dnia Górnika” w wyroku z dnia 22 czerwca 2005 r., I PK 292/04 (OSNP 2006 r. nr 5-6, poz. 75), a w odniesieniu do nagrody jubileuszowej w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 24 kwietnia 2002 r., III ZP 33/01 (OSNP 2002 r. nr 17, poz. 403).

W sprawie I PK 292/04 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że: korzystający – podobnie jak to zachodzi w sprawie niniejszej – z urlopu górniczego, o którym mowa w art. 21 w związku z art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, otrzymuje nagrodę z okazji „Dnia Górnika” w wysokości miesięcznego wynagrodzenia, obliczonego jak za urlop wypoczynkowy (§ 3 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981 r. w sprawie szczególnych przywilejów dla pracowników górnictwa – Karta Górnika), czego na niekorzyść pracownika nie mogą zmienić postanowienia układów zbiorowych pracy i regulaminów wynagradzania (art. 9 § 2 k.p.) oraz postanowienia umów o pracę (art. 18 § 2 k.p.).

Wobec wyjaśnienia tego zagadnienia w powyższym wyroku Sądu Najwyższego wystarczy obecnie wskazać na kwestie podstawowe, które zostały błędnie zinterpretowane w zaskarżonym wyroku Sądu Okręgowego. Przede wszystkim trzeba podkreślić, że górnik przebywający na urlopie górniczym pozostaje nadal w stosunku pracy, z którego wynikające prawa podlegają stosownej modyfikacji w granicach dozwolonych w powołanej wyżej ustawie z dnia 26 listopada 1998 r. Jeżeli prawo do określonego świadczenia zostało ukształtowane ustawowo, to jego umniejszenie mogłoby nastąpić wyłącznie w drodze ustawowego określenia niższej jego wysokości, co ponadto uzyskiwałoby swoistą prawomocność w akceptującym akcie zgody górnika wyrażonej w czynnościach porozumienia urlopowego. Nie ma podstawy do „umniejszenia” przysługujących górnikowi urlopowanemu świadczeń z tytułu nagrody z okazji „Dnia Górnika” i z tytułu nagrody jubileuszowej. Pierwszej z tych nagród dotyczy art. 22

ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r., stosownie do którego korzystający z urlopu górniczego, niezależnie od świadczenia socjalnego otrzymuje między innymi nagrodę z okazji „Dnia Górnika” (i dodatkową nagrodę roczną), wynikającą z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981 r. w sprawie szczególnych przywilejów dla pracowników górnictwa – Karta Górnika, które w ten sposób zostało inkorporowane do ustawowej normy prawnej. W związku z tym o wysokości nagrody rozstrzyga Karta Górnika, która w § 3 ust. 2 pkt 1 stanowi jednoznacznie, że nagroda z okazji „Dnia Górnika” przysługuje w wysokości miesięcznego wynagrodzenia obliczonego jak za urlop wypoczynkowy. Jednoznaczność tej regulacji operującej pojęciem „wynagrodzenia” nie pozwala na „umniejszenie” przysługującego górnikowi świadczenia w drodze budzącej wątpliwości interpretacji (przedstawionej w zaskarżonym wyroku) przepisów określających obliczanie wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy. Interpretacja ta opiera się bowiem na nieprzekonywującym potraktowaniu świadczenia socjalnego jako substytutu wynagrodzenia za pracę, chociaż o tym, że są to podstawy wyraźnie – w kontekście istoty regulacji – różne, świadczy dobitnie art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. („w okresie korzystania z urlopu górniczego, przyznanego pracownikowi przed dniem 1 stycznia 2003 r., pracownik ten otrzymuje świadczenie socjalne w wysokości 75% miesięcznego ekwiwalentu pieniężnego obliczanego jak wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy, z zastrzeżeniem ust. 2”).

Powyższej ustawowej (wraz z inkorporowaną do ustawy Kartą górnika) regulacji nie mogły zmienić na niekorzyść pracownika postanowienia układów zbiorowych pracy, czy regulaminów wynagradzania (art. 9 § 2 k.p.) oraz postanowienia umów o pracę (art. 18 § 2 k.p.).

Co do kontrowersyjnej w sprawie kwestii podstawy obliczenia nagrody jubileuszowej, to jej wyjaśnienie powinno uwzględniać następujące przesłanki. Po pierwsze, że nie budzi wątpliwości samo prawo korzystającego z urlopu górniczego do nagrody jubileuszowej. Gwarancję zachowania tego prawa zapewnia jednoznacznie ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. w art. 22 ust. 3 pkt 3 z tym, że – inaczej niż w odniesieniu do nagrody z okazji „Dnia Górnika” – nie określa ona elementów kształtujących treść tego prawa. Po drugie z ustaleń stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku wynika, że przepisami zakładowego układu

zbiorowego pracy nie objęto szczególnego uregulowania nagrody jubileuszowej dla górników korzystających z urlopu górniczego. Po trzecie – co podkreśla skarżący w uzasadnieniu podstawy skargi kasacyjnej – nie miało miejsca określenie szczególnej podstawy nagrody jubileuszowej powoda w czynnościach prawnych między powodem a pracodawcą. Kwestia ta nie została bowiem wprowadzona ani w formie wypowiedzenia dokonanego przez pracodawcę ani nie została objęta porozumieniem stron obejmującym warunki i prawa wynikające z urlopu górniczego. Z powyższych przesłanek – wbrew stanowisku zaskarżonego wyroku – wynika, że nie było podstawy do „umniejszenia” powodowi nagrody jubileuszowej przez niekorzystną dla niego modyfikację sposobu obliczenia nagrody jubileuszowej przewidzianego dla pracowników Kopalni. Warto przy tym zwrócić uwagę na wyjaśnienie konstrukcji nagrody jubileuszowej górnika korzystającego z urlopu górniczego, zawarte w powołanej uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 24 kwietnia 2002 r., III ZP 33/01.

Mając na uwadze przedstawione wyżej rozważania dotyczące kwestii związanych z podstawą prawną zaskarżonego wyroku odnoszącą się do oddalenia apelacji powoda co do nagrody z okazji „Dnia Górnika” i nagrody jubileuszowej, uwzględniając w tym zakresie skargę kasacyjną Sąd Najwyższy orzekł – stosownie do art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. – o uchyleniu odpowiedniej części zaskarżonego wyroku (pkt 1).

Niezasadne natomiast są pozostałe zarzuty skargi kasacyjnej, które odnoszą się do dodatkowej nagrody rocznej oraz do odprawy emerytalnej.

Jeżeli chodzi o dodatkową nagrodę roczną, to – o czym już wyżej wspomniano – przysługuje ona korzystającemu z urlopu górniczego na podstawie art. 22 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r.

Jednakże inaczej niż to nastąpiło w odniesieniu do nagrody z okazji „Dnia Górnika”, nie ma w tym przypadku ustawowej konstrukcji dodatkowej nagrody rocznej w zakresie normatywnego określenia jej wysokości. Zawarte w ustawie odesłanie do Karty górnika nie trafia w tym przedmiocie na skonkretyzowanie regulacji (por. § 3 ust. 3 i 4), co powoduje w konsekwencji pozostawienie sposobu obliczania wysokości dodatkowej nagrody rocznej w gestii przepisów zakładowych. Nie ma racji skarżący powołując się na to, że jakoby z art. 22 ust. 3 pkt 1-3 ustawy

z 26 listopada 1998 r. miałyby i to „niezbicie” wynikać prawo do wyliczenia dodatkowej nagrody rocznej na podstawie zasad określonych w Karcie górnika.

Wobec tego, że wysokość dodatkowej nagrody rocznej nie została ukształtowana ustawowo nie budzi zastrzeżeń w tym zakresie (por. art. 9 § 2 k.p.) rozstrzygnięcie zaskarżonego wyroku opierające się na niekwestionowanym w skardze kasacyjnej ustaleniu, że miały zastosowanie – zaakceptowane przez powoda – w ramach postępowania o przyznanie mu urlopu górniczego przepisy protokołów dodatkowych nr 5 i 6 UZP dla PZG z dnia 21 grudnia 1991 r. w związku z § 16 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy.

Co do odprawy emerytalnej skarga kasacyjna nie wskazuje żadnego zarzutu skonkretyzowanego do podstaw rozstrzygnięcia w tym przedmiocie. Bezzasadne są w tym przypadku zarzuty błędnej wykładni wskazanych przepisów prawa materialnego, bo nie są one adekwatne do podstaw rozstrzygnięcia, w szczególności ustalenia, że z tytułu odprawy emerytalnej powód otrzymał od pracodawcy świadczenie wyliczone na podstawie wynagrodzenia z 3 ostatnich miesięcy przed rozpoczęciem urlopu górniczego. Nie wiadomo na czym miałyby polegać zaniżenie tego świadczenia, tym bardziej, że w uzasadnieniu skargi, nie odnosząc się bezpośrednio do kwestii odprawy emerytalnej, skarżący stwierdził, że wysokość świadczeń powinna być wypłacona w kwocie wynikającej z faktycznie wypłaconego wynagrodzenia pracownikowi przed przejściem na urlop górniczy, a nie według wysokości świadczenia socjalnego. Taki postulat został, w odniesieniu do odprawy emerytalnej przez pracodawcę zrealizowany, którego to ustalenia skarżący nie kwestionuje.

Wobec bezzasadności skargi kasacyjnej co do dodatkowej nagrody rocznej oraz odprawy emerytalnej Sąd Najwyższy w tej części skargę oddalił na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. (pkt 2 wyroku).